

ZSIDÓ POLITIKAI HETI SZEMLE

Mit akarunk?

A világháboru véget ért.

A vérzivatarból a nemzeti és emberi jogoknak új forrása támadt. Népek, állanak talpra, hogy jogaikat érvényesítsék s az emberi szabadság mámoros hirdetésétől hangos a világ. A kétezres éves szenvedéstől meggyőződött, a megtűrttséghez és elnyomáshoz szokott zsidóság is felvetette végre a fejét. Mi előbb egy kicsiny és lelkes tábor álma volt csupán, ma már a megvalósulás közel lehetősége. A történelmi jelentőségű kinyilatkoztatások egymást követik. Előbb Balfour lord, Anglia külügyminisztere ismeri el az angol kormány nevében a zsidó nemzetnek Palesztinára való igényét és egy zsidó nemzeti otthon felállítására tesz ünnepélyes ígéretet. Balfour nyilatkozatát Wilsonnak, Orlandónak, majd a francia és olasz kamarák hivatalos állásfoglalása követi, melyek egyértelműen elismerik a zsidóság nemzeti mivoltát és nemzeti törekvésének jogosságát.

A wilsoni 14 pont a kisebbségekben levő nemzetek jogait biztosítja. Erre az alapra helyezkedett a „Jugoszláv” állam, mikor a horvátországi zsidók memorandumát magáévá téve, azok nemzeti jogait ismerte el. És nem tagadta meg a wilsoni elveket a magyar népköztársaság kormánya sem. Buza Barna földművelésügyi miniszter a kormány nevében az országos nagygyűlésen — 1918. november 6-án — lelkesen éltette a zsidó nemzetet. Jászi miniszter táviratban ismerte el a Máramarosszigeti Szövetség megalakulásakor a zsidó nemzeti szervezkedés jogosultságát.

Mig a külföld zsidósága nemzeti mivoltának büszke tudatában már évtizedek óta szervezett munkával vesz részt az egyetemes zsidóság törekvésének megvalósításában, addig a magyar zsidóság nagy része „elszáradt olajág” volt azon a fán, melyet kétezres év vihara sem tudott kiszakítani.

Ez az oka annak, hogy a magyar zsidóságot váratlanul találták az események s most, amikor a nemzetek jogaikat követelik, mikor a külföld zsidósága már a jövő független zsidó országát alapozza, csak most, későre eszmél zsidó nemzeti mivoltára. Még alig is jutott zsidóságának öntudatára, pedig nemcsak a nemzetek felszabadulásának hasonája élesztgeti, hanem a fosztogató, fékevesztett tömegek ütlegei, üldözései és a pogromok félelme is.

De végre ébred! Erdély zsidósága nemzeti szövetségben tömörült, mely a Kolozsváron tartott népgyűlés által elfogadott rezolúcióban büszkén vallja magát

az egész világon szétszórta 14 milliónyi és a nyugati államok kormányai által nemzetnek elismert egyetemes zsidó nép részéül.

És itt álljunk meg kissé. Egyesek felvetik a kérdést, vajon időszerű-e ez a kinyilatkoztatás?

Rámutattunk előbb azokra az eseményekre, melyek a magyarországi zsidóság megmozdulását megelőzték. Láttuk, hogy a külföldön már évek óta, mint önálló nemzeti tényezővel számolnak a zsidósággal s a mi állásfoglalásunk szinte elkésve csatlakozik a zsidóság egyetemes mozgá-

mához. De aktuálisá teszik a kérdést azok a problémák is, melyek Erdélyben a magyarság és a románság hegemoniájának megoldását irányítják. Az erdélyi zsidóságnak speciális helyzete van a többi nemzetiségek között. Bár statisztikailag egybetartozónak tüntetik fel a magyarsággal, mégis nagy tömegeinek szigorú vallásosságánál fogva is, különálló életet él. Erőszakos volna abban a megkülönböztetésben, mely épen a nemzetiséget veszi alapul, a zsidókat figyelmen kívül hagyni.

A külföld ezt a szétválasztást már rég megtette s Erdély zsidósága, mint az egyetemes zsidó nemzet része szerepel majd az Erdélyre vonatkozó kérdések eldöntésében. Az erdélyi zsidóság szavának súlyát emeli majd a 14 milliónyi egyetemes zsidó nemzet ereje, mely egyben biztosítani fogja azt is, hogy az erdélyi zsidóság nemzeti jogai megvédessenek.

A zsidóság szétszórtságából még nem következhetik az, hogy meg kell tagadja speciális zsidó nemzeti kívánságait s bármilyen alakulással szemben ne akarja biztosítani faji kulturáját, melyet kétezres éven át tisztán megőrzött. Ennek pedig csak egy lehetősége van: ha nemzeti alapra helyezkedve szervezkedik.

A népköztársaság, de bármilyen demokratikus államforma elválasztja az egyházat az államtól. A vallás magánügy lesz s így megszűnnek a felekezeti iskolák is. Mi fogja akkor a zsidó kultúrát fenntartani, hisz eddig a hitközségek kezében volt minden eszköz, ha nem is tudták, nem is akarták ezeket felhasz-

nálni? A wilsoni elvek biztosítják a kisebbségben levő nemzetiségek jogait s így biztosítják majd a zsidó kultúra, — mely nemzeti kultúra — fejlődésének lehetőségét is.

A bennünket körülvevő népek soha se szüntek meg ép zsidó voltunkban megkülönböztetni, ne legyen tehát gáncs az, hogy mi ennek a megkülönböztetésnek jogait követeljük. Ha megkülönböztettek az elnyomásban, ne akarjanak beolvasztani akkor, mikor jogainkhoz juthatunk. De lássuk, mik is ezek a jogok, melyeket célul tűztünk ki magunknak. Újabb ghettot akarunk talán, vagy olyan jogokat, melyek megkülönböztetnének a népek között?

Látjuk, hogy most, amikor a nemzetiségi elv az egész világon diadalmaskodik, a zsidóság — sajnos — még ott tart, hogy emberi jogait is biztosítani kell.

Emberek vagyunk s emberi jogainkat akarjuk. Lehet-e becsületesen gondolkodó ember, ki ne tartana velünk? És lehet-e zsidó, ki ne érezné, hogy első-sorban a zsidóság feladata a zsidóságért sikra szállani?

De a fejlődés nagy lépésekben halad. A zsidóság még be sem fejezte az emberi jogaiért vívott harcot, a népek szövetsége már kitárja számára a nemzeti jogok kapuit is. És a zsidóságot, melyben még a ghettok alázata él egy sorba emelik a népek s megkérdezik tőle: mit akarsz?

Az egyetemes zsidóság már külföldön régen megmondotta, hogy mik a kívánságai:

1. A palesztinai zsidó állam felállítása.

2. Az egyetemes zsidóság jogainak a wilsoni elvek szerint való teljes megvalósítása.

3. A zsidó nép sürgős és teljes jogu egyenjogúsítása azokban az országokban, hol ez még nem történt meg.

4. Az elkövetkező békekonferencián az egyetemes zsidó érdekek külön képviselése.

Ezeket a pontokat tette magáévá az erdélyi zsidóság is. A világon 14 millió zsidó él elszórtan. Palesztinában azonban csak 4 millió ember található ott. Ez a négy millió zsidó hazához jutna tehát s ezáltal elevenné válik az ősi Cion álma. De mi történik az egyetemes zsidóság többi 10 milliójával, mely szétszórtan él a világ összes nemzetei között s mi történik velünk, kik itt maradunk? A wilsoni elvek, mely ma még elmélet ugyan, de szelleme a világ megújódását jelzi, — ezek szá-

mára a nemzetiségek kisebbségi jogait biztosítják s ennek adott kifejezést az erdélyi zsidóság, midőn

az erdélyi magyar, román, szász és székely nemzeteknek a békés együttműködésre testvérjobbot nyújtva azt kívánja tőlük, hogy ismerjék el az ő külön nemzeti mivoltát és ebből folyó önrendelkezési jogát. A zsidóság teljes erejével támogatni óhajtja a testvérm nemzetek mindazon törekvéseit, melyek az igazi demokrácia és a népek önrendelkezési jogának megkülönböztetés nélküli megvalósítására irányulnak.

Az erdélyi zsidóság saját

Marmorek professzor a kelet- és délmagyarország zsidóság külföldi képviselője

A napokban utazik Svájcba, onnan Párisba

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Kolozsvár, december 18. Dr. Marmorek Sándor párisi egyetemi tanár, a párisi „Pasteur” intézet igazgatója, ki a háború alatt Magyarországon tartózkodott és alapos ismerője a magyarországi zsidóság helyzetének, a napokban Svájcba utazik, mint a kelet- és délmagyarországi nemzeti alapon álló zsidóság külföldi képviselője. Értesülésünk szerint Marmorek professor csak rövid ideig szándékozik Svájcban maradni és missziója itt főként informatív jellegű. Svájcba valószínűleg Hollandiába, majd Párisba utazik, hol Sokolowwal együtt a békekonferencia zsidópropagandáját készíti elő. Marmorek professor világhírű tudományos munkálkodása és különösen az ántánt államokban fenálló előnyös összeköttetései és népszerűsége révén kitünő szolgálatokat fog tenni a kelet- és délmagyarországi zsidóság ügyének.

A temesvári zsidó nemzeti bizottság a Marmorek részére kiadott megbízó levélben többek között a következőket mondja:

A vulkanikus erővel működő nemzeti ellentétek és aspirációk legelső áldozata 2400 leMBERGI ZSIDÓ. Erdélyben, Délmagyarországon, Északmagyarországon száz- és ezerszámra veszik kezükbe a vándorbotot szerencsétlen testvéreink. Siró

nemzeti önrendelkezését úgy magyarázza, hogy perszonális autonómiát, vagyis a nemzeti kisebbségi jogaival történő alkotmányos felruházást igényel úgy a politikai és gazdasági élet, mint az oktatás és nemzeti kulturájának ápolása terén. Ezek a célok jezik tehát a közel jövő perspektíváját.

Ezeknek a céloknak megvalósítása vezetett bennünket, amikor egy hatalmas népgyűlés keretében megalakítottuk az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget, melynek feladata, hogy megvalósítsa az előbb kifejtett célokat s az egység erejével képviselje minden kérdésben az erdélyi zsidóságot.

zsidó özvegyek és árvák gyászolják ennek a katalizmának véres áldozatait, akiket a nép haragja vértanuszerepre ítél. Akinek szíve itt, nálunk Magyarországon össze nem szorul, amikor az évezredes zsidó nyomor és vértanúság áldozatairól hall, kell, hogy összeborzadjon, ha arra gondol, hogy nálunk Magyarországon minden nap meghozhatja az újabb pogromokat, épugy, mint meghozta Galiciában.

Ha a zsidó nemzeti szervezkedés fontos és sürgős volt eddig, akkor most egy órát sem szabad tovább késnünk. De nem késhetünk tovább azzal sem, hogy most már az egész világ előtt rámutassunk arra, amire Dohány Gyula dr. memorandumában a kormány előtt — úgy látszik eddig hiába — rámutatott, hogy t. i. gyűlölködő nacionalizmusok és nemzetek között magunknak és Magyarországnak értékes támasza csak egy jól megszervezett zsidó nemzet lehet.

Elhatároztuk tehát, hogy az európaszerte felviharzó felháborodást a galíciai pogromok miatt arra használjuk fel, hogy a zsidó nemzeti szervezkedést egy hatalmas lökéssel előre visszük azáltal, hogy nemzetközi szükségletté tegyük és az egész művelt világ előtt egy olyan gesztust csináljunk, amely minden demokratikusnak látszani akaró kormányt abba a kényszerhelyzetbe fog hozni, hogy

maga indítsa meg országában a zsidó nemzeti szervezkedést. Jól tudjuk, hogy erre nálunk Magyarországon már azért is szükség van, mert gerinctelen, a mämmonnak hódoló zsidóságnak addig nem fog tömött sorokban csatlakozni, amíg felülről is nem kap engedélyt erre.

Elhatároztuk tehát, hogy dr. *Marmorek* Sándor párisi egyetemi tanárt azzal a megbízással, küldjük Svájcba, hogy onnan és utját tovább is folytatva, Hollandiából az egész világ zsidóságához és a békekonferenciához szöveget intézen és maga köré csoportosítva Nyugateurópa zsidó hírességeit, követelje ott a zsidó nemzetnek Európa minden államában oly politikai jogok és szervezet megadását, amelyek képessé teszik jövőben önvédelemre.

Az *Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség* december 15-én kurir útján juttatta el *Marmorek* professornak megbízó iratát. Ezzel kapcsolatban terjedelmes és részletes tájékoztatót küldött a keletmagyarországi zsidóság speciális helyzetéről, feltárva azokat a különös momentumokat, melyek a nemzetiségi vidékeken lakó zsidóság politikai, gazdasági és kulturális érdekeinek megvédésénél elsősorban figyelembe veendő.

Marmorek professzort külföldi útjában többen kísérik el.

Kit képviselnek a magyar nemzeti tanácsok zsidó tagjai?

A kisküküllőmegyei román nemzeti tanács átírata.

Kolozsvár, 1918. december 18. A kisküküllőmegyei román nemzeti tanács az alábbi átíratot intézte az ottani magyar nemzeti tanácshoz:

A román nemzeti komité a Bécsből és az összes államokból érkező hírek hatása alatt, de megvitattván a politikai szabadság problémáját, azon álláspontra helyezkedett, hogy a zsidó népet is szabad nemzetnek ismeri el, hajlandó mint szabad nemzettel tárgyalni és a felszabadulása alkalmából üdvözli; de éppen azért indítva érzi magát megkérdezni a Magyar Nemzeti Tanácsot, hogy a tagjai között levő zsi-

dók, mint a szabad zsidó nemzet tagjai vannak ott, vagy mint magánegyének? Ezen kérdés megvitatását a román nemzeti komité a jövő kialakulására nézve nagyon fontosnak tartja.

A magyar nemzeti tanács válasza a következő volt:

A Károlyi, a radikális és a szociáldemokratapártokból alakult magyar nemzeti tanács határozatilag kimondja, hogy a zsidó nemzethez tartozó

tagjai, mint a radikális és a szociáldemokrata pártok delegáltjai vesznek részt a Nemzeti tanács működésében, e pártok nemzetközi és általános emberi ideáljainak és programjának megvalósítására törekcszenek, tekintet nélkül arra, hogy zsidók-e vagy sem?

Ehhez az átírat-váltáshoz nem kell kommentár. A magyarországi zsidóságnak olyan emberek kellenek, kik magát a zsidóságot képviselik.

Felhívás a forradalom alatt károsult zsidó lakóssághoz!

Az *Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség* a hozzá érkezett tömeges panaszok és kérések sikeres elintézése céljából elhatározta, hogy a forradalmi átalakulás alkalmával zsidó vagyonban elkövetett károk összeírására a Szövetség keretén belül külön

kár-ügyosztályt

létesít.

A kár-ügyosztály vezetésével a Szövetség *Kollár Sándor* mérnököt bízta meg.

Ennek az ügyosztálynak feladata lesz a károk pontos összeírása és az illetékes fórumoknál való hatásos intervenció a károk gyors megtérítése érdekében.

Felhívjuk tehát mindazon zsidó nemzetiségű polgárokat, kiket a forradalom alatt a lakosság, vagy katonaság kirabolt, vagy bármilyen vagyon károsodás ért, hogy forduljanak saját érdekükben azonnal az *Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Kárügyosztályához* (*Kolozsvár*, *Deák Ferenc* utca 11), ahonnan a kárfelvételekhez szükséges nyomtatványokat és felvilágosító utasításokat postafordultával megkapják. A kárfelvétel a Nemzeti Szövetség helyi csoportjai útján is eszközölhető, melyek azt a Központba eljuttatják.

Az „Uj Kelet” időről időre tájékoztatni fogja olvasóit a Szövetségnek a kárügyekben kifejtett működéséről.

Az orthodoxia és a zsidó nemzeti gondolat

Glasner Mózes főrabbi nyilatkozata.

Kolozsvár, 1918. december 18. Az erdélyi zsidóság nemzeti megmozdulása kapcsán érdekesnek találtuk *Glasner Mózes* kolozsvári főrabbit, a magyarországi orthodoxia egyik nagytudásu, tekintélyes vezető emberét felkeresni. A főrabbi érdekes fejtegetése élénken világítja meg az orthodoxia szemüvegén át azt a kérdést, amely ma már az elválaszthatatlanul egységes nemzeti zsidóság problémája. Ime a nyilatkozat:

A zsidóság immár 2000 éve

várja türelmetlenül, hogy a golusz véget érjen és ne csak fizikailag térjen vissza ősei honába, de a vallás szellemében is egységes legyen. Nemcsak egy pusztá vágy a szent földre való visszatérés, de megtestesítője annak a célnak is, hogy a zsidóság a thora törvények szellemében éljen. Mert hangsúlyozni kívánom, hogy a thora egy nép törvénye a saját otthonában. Így adatott a zsidóságnak, s hogy a goluszban is megtartja, ez annak a bizonyítéka, hogy soha se szűnt meg hinni és remélni, hogy a thora újra a szent föld zsidóságának törvénye lesz. Jól tudjuk, — sajnos — hogy milyen ne-

UJ KELET.

hézségekkel jár a golumban a törvények megtartása s ez egyik főoka annak, hogy hittestvéreink egy része nem tartja a thora törvényeit. Elég csak a szombat megtartásának nehézségeire rámutassak, amely által a vallásos zsidó a hét napjaiból a kötelező vasárnapi munkaszünet folytán két napot veszít. Az Erecz Jiszroelba való visszatérés tehát számunkra azt is jelenti, hogy ezáltal minden zsidó a thora szellemében élhet.

Sokan felvetik azt az érvet, hogy az orthodoxia nem láthatja biztosítva Erecz Jiszroel szigoruan vallásos jellegét, mivel a mozgalom élén olyanok állanak, kik a vallástól eltávolodtak. Erre ez a válaszom:

Bizonyos az, hogy a zsidók országában a zsidók sokkal könnyebben élhetnek a thora törvényei szerint, mint a golumban. Elég újra a szombat megtartására rámutatnom. A „Trennungs theorie“ a vallási meghasonlás, melynek a golumszülő-anya, lehetetlenné válik Palesztinában, ahol *egy nép* egyesül a thora szellemében s *a nép szuverenitása* követeli a vallás szigorú megtartását. Ennek alapvető biztosítóka természetesen, hogy az orthodoxia tegye magáévá a cionizmust, amelynek szükségessége a thora szelleméből folyik.

De a nemzeti gondolatnak az orthodoxia szempontjából még egy különös jelentősége van: visszatéríti azokat az „eltévedt bárányokat“, kiket épen a golumsz terített le az ősi utról. A nemzeti gondolat a zsidóság egységét jelenti a thora szellemében s ezzel új erőt ad a zsidóságnak a független, szabad Erecz Jiszroel-ben való életéhez.

Ép ezért szívvel-lélekkel csatlakozom ahhoz a mozgalomhoz, mely a nemzeti gondolat, a minden zsidó számára szent „Cion“ jegyében nem csupán két ezredév álmát valósítja meg, de a thoranak szellemét és rendeltetését is: hogy egy országgal bíró nép törvénye legyen.

Nyomtatványokat

mérsékelt árban készít a

Hungária-nyomda

Az egész világon végigrohano nagy átalakulás vulkanikus erővel markol bele a népek szívébe s a zsidóságot is új feladatok elé állította.

Az évszázadokon át elnyomott nemzetek felszabadultak és most fiatalos akarással törekednek, új célok új valóságok felé.

A nagy átalakulás közepette csak a zsidóság áll tétován s míg körülötte a gyűlölet hullámai csapdosnak, szorongva keresi a szabadulás útját.

A zsidó Génusz biztos kézzel mutat Kelet felé, hol új nap kél most.

A nemzeti ideál az évezredek száműzetés alatt is fátylaként lobogott a zsidóság előtt és meleg sugárzással világította meg a golumsz sötét, göröngyös utait.

Ennek az eszmének szolgálatában áll az „Uj Kelet“, Ez a cél vezetett bennünket akkor, midőn a nagyfokú papirhiány miatt elhatároztuk, hogy körlevelek és propaganda füzetek helyett ebben a formában fogjuk a vidéki zsidósággal való kapcsolatunkat megteremteni.

Az „Uj Kelet“ a magyar vidékek zsidóságának progresszív, nemzeti irányu orgánuma. Zsidó érdeket, zsidó célokat fogunk szolgálni.

Tájékoztatni fogjuk a vidéki zsidóságot a saját és a világ zsidóságának helyzetéről. Eleven, megbízható hírszolgálatunk révén olvasóközönségünk állandó kapcsolatban lesz az egyetemes zsidó közösséggel. Fel fogjuk tárni népünk szenvedéseit a világ előtt.

Az „Uj Kelet“ nemcsak az elnyomott zsidóság, de minden elnyomott osztály harcosa lesz.

Az „Uj Kelet“ hasábjain zsidó kultúrát fogunk hirdetni és igyekezni fogunk, hogy nemzetünk legjobbjai szóljanak e lapokon keresztül a zsidósághoz.

Zsidók! Testvérek! Sorakozzatok az „Uj Kelet“ zászlója alá!

A forradalmi károk megtérítése

Grandpierre kormánybiztos nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség széleskörű mozgalmat indított a forradalom alatt zsidó vagyonban elkövetett károk összeírása végett, hogy megbízható, pontos adatok álljanak rendelkezésre a szenvedett károk méreteiről, aminek alapján majd megteheti a szükséges lépéseket a károk megtérítése iránt. Már az eddig bejelentett károk is sok millióra rugnak.

Munkatársunk ma felkereste dr. Grandpierre Emil kormánybiztos és kérdést intézett hozzá, hogy milyen hivatalos intézkedések történtek eddig a forradalmi károk összeírása és megtérítése iránt. Grandpierre kormánybiztos kérdésünkre a következőket mondotta:

— A forradalom alatt okozott károk összeírását a népkormány még november hó első felében elrendelte. Mi is körülbelül négy héttel ezelőtt adtuk ki az erre vonatkozó utasítást a közigazgatási hatóságoknak, de sajnos eddig még *egy jelentés sem érkezett be*. A károk azonnali gyors megtérítésére nem számitha-

tunk, főként azért, mert előbb bizonyos vidékekre el kell dölnie a területi hovatartozandóság kérdésének. Ahhoz azonban nem fér kétség — bármily jogrend alá jutnánk is, — hogy a tulajdonban jogtalanul és erőszakosan okozott *károkat valakinek meg kell térítenie és minden bizonnyal meg fognak ezek is térülni*. Birói uton a károk elkövetői, a rablók és fosztogatók ellen nem lehet most sikeresen eljárni, mert lehetetlen a szükséges birói szemléket megtartani és bizonyítékokat beszerezni.

— Igen helyesnek tartom, hogy programjukba vették a forradalmi károk összeírását már azért is, mert az ilyen szervezetsokkal mozgékonyabb és hatásosabb eszközökkel rendelkezik, mint a közigazgatás. Üdvös volna — és erre fel is kérem — ha a Zsidó Nemzeti Szövetség nem csupán a zsidó károkat iratná össze, hanem figyelmet fordítana magyar károokra is, mert mint látja, az általunk beindított összeírás igen nehezen halad előre.

— *Kérem szíveskedjenek a beérkezett kárfelvételeket nekem is hivatalos célra rendelkezésre bocsátani, hogy azokat a belügyi kormányhoz felterjesszem.*

A kormánybiztos nyilatkozatából is látható, mennyire fontos és nélkülözhetetlen feladatot teljesít az Erdélyi Nemzeti Szövetség a forradalmi károk összeírásával. A Szövetségnek mai lapunkban közzétett felhívását minden olvasónk — meleg figyelmébe ajánljuk.

A zsidó nemzeti mozgalom Erdélyben.

Sorra alakulnak a helyi csoportok.

A kolozsvári zsidóság nemzeti megmozdulása mintha valamely mély álomból verte volna fel az erdélyi zsidóságot. Kétezer év elfojtott tüze lobbant fel újra, s ma már örömmel jelezhetjük, hogy a zsidó nemzeti mozgalom Erdély zsidó tömegeinek mozgalmává lett. Sorra alakulnak meg a Szövetség helyi csoportjai s majd minden városban külön ifjúsági egyesületek keletkeznek, melyek a zsidó kultúra terjesztését tűzték ki céljukul.

Hozzájárul a nemzetiségi mozgalom terjedéséhez az a kiméltetlen üldöztetés, melynek a falusi zsidó-lakosság kivétel nélkül mindenütt ki van téve.

A mozgalom terjedéséről alábbi beszámolóink nyújt képet:

Nagyszeben.

A nagyszebeni zsidóság december hó 1-én megtartott gyűlésén kimondotta a Szövetséghez való csatlakozását. A helyi intéző bizottság tagjai: Schwartz Henrik bankigazgató, dr. Grün Mór orvos, dr. Hirsch Adolf ügyvéd, Mandel Márton és Rosenthal Sándor nagykereskedők és Grünfeld Mór magánzó. A helybeli magyar, román és szász nemzeti tanácsok hivatalosan elismerték a Szövetséget. Egyben mozgalom indult meg egy női kultur-egyesület alakítása iránt.

Dés.

Désen e hó 7-én mintegy háromszáz ember jelenlétében mondotta ki a zsidó polgárság a Szövetséghez való csatlakozását és a helyi csoport megalakulását. A népgyűlésen dr. Ágai Andor ügyvéd elnökölt s résztvettek benne az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kiküldöttjei:

Krémer Herman dr. és Székely Béla. A népgyűlés szónoka, Székely Béla másfélórás beszédében kifejtette azokat az okokat, melyek a zsidóság nemzeti szervezkedését megindították s részletesen ismertette a Szövetség programját. Krémer Herman dr. a Szövetség működéséről számolt be. A gyűlés elnöke, dr. Ágai Andor lelkes szavakkal hívta fel a dési zsidóságot a mozgalomhoz való csatlakozásra. Ezután dr. Harsányi Ferenc indítványára megválasztották az intéző bizottságot. A dési mozgalom vezetésében részt vesznek: dr. Ágai Andor, dr. Rosenberg József, dr. Hárnik Mór, dr. Harsányi Kálmán, dr. Hárnik Géza, Löwy Ignác, Majrovits Jakab, Rosenzweig Vilmos és Lipót, Frank Béla és még számosan.

Beszterce.

A besztercei megalakulást érdekes küzdelem előzte meg, melyet az asszimilánsok néhány embere vezetett. Ezek „népgyűlést” hívtak össze a Szövetség ellen, de pórul jártak, mert a népgyűlés az összehívók ellen foglalt állást, az elnöklő dr. Halberg ügyvédet letette s nagy lelkesedéssel kimondotta a Szövetséghez való csatlakozását. Nagyban emeli a mozgalom sikerét az is, hogy a besztercei orthodox főrabbi, Ullmann Adolf szintén csatlakozott. A helyi csoport elnöke dr. Scherf Izrael ügyvéd.

Dicsőszentmárton.

A dicsőszentmártoni mozgalom élén Weiszbürg Chajim, Marton Ernő és Vértés Albert állanak, akiknek személyes agitációja az egész helyi zsidóságot csatlakozásra bírta.

Gyulafehérvár és Nagyenyed.

Az erdélyi zsidók nemzeti alapon való tömörülése Erdélyben a sikeres befejezéshez közeledik. Az elmúlt héten Alsófehér vármegye megszervezése került sorra, ahol az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség megbízásából Kollár Sándor és Sporn Simon Gyulafehérvár és Nagyenyed zsidóságát keresték fel és beható tárgyalások és felvilágosítások után meggyőzték az ottani zsidókat arról, hogy a nemzeti szervezkedés nemcsak szükséges, hanem egyenesen létkérdése a nemzetiségi vidékeken élő zsidóságnak. Mindkét helyen a legközelebbi napokban a tömörülésnek és a Szövetséghez való

csatlakozásnak külső és hivatalos formát is fognak adni és megalakítják a helyi csoportokat.

A szövetség megbízottjai felkeresték Gyulafehérváron a magyar Nemzeti Tanács elnökét, dr. Rasch tanárt, ki az előadott felvilágosításokat és érveket a legnagyobb figyelemmel és megértéssel hallgatta végig és kijelentette, hogy a zsidók nemzeti szervezkedésében nem lát magyarellenes tendenciát és a magyarság gyengítését.

A kiküldöttek azután a román Nemzeti Tanács elnökének gyengékedése folytán dr. Velikán polgármesternél tettek látogatást, aki kijelentette, hogy a románság, mint mindenütt, úgy Gyulafehérváron is a legnagyobb jóindulattal és a nemzetiségi ügyek iránt való feltétlen szabad szellemen kíséri figyelemmel a zsidók nemzetiségi szervezkedését. Nem hallgathatjuk el azonban ez alkalommal azt, hogy a gyulafehérvári románság egyes vezetői nem mentesek némi antiszemita hajlamtól.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, bár ennek éppen sporaditásánál fogva nagyobb jelentőséget nem tulajdonít, nem látja ebben azt a szellemet, mely a románság vezető férfainak nyilatkozataiban megnyilvánult.

A most folyó alakulásokról legközelebb számolunk be.

Jászi miniszter és a zsidó nemzeti mozgalom

A magyar zsidóság memoranduma a kormányhoz

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Budapest, december 18. A magyarországi zsidóság nemzeti szervezkedése hova-tovább nagyobb méreteket ölt és ma már senki sem zárkozhatik el e nagyszabású népmozgalom komoly mérlegelése elől. A magyar kormány is, mely ezt a kérdést eddig a legcsekélyebb figyelemre sem méltatta, kénytelen volt álláspontját megváltoztatni.

Dr. Dohány Gyula a temesvári Zsidó Nemzeti Tanács megbízásából a közelmúlt napokban félhivatalos jellegű beszélgetést folytatott Jászi Oszkár nemzeti-ségi miniszterrel, amely beszélgetés során alkalma nyílt a magyarországi, különösen a kelet és délmagyarországi zsidókérdést minden vonatkozásában megvilágítani. Jászi miniszter nagy meg-

értéssel hallgatta végig a dr. Dohány előterjesztéseit és annak hatása alatt felkérte dr. Dohányt, hogy kijelentéseit memorandum alakjában hivatalos formában terjessze a magyar kormány elé.

Dr. Dohány e felhívásnak már eleget is tett, amennyiben a budapesti és temesvári Zsidó Nemzeti Bizottság és az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség megbízásából terjedelmes, kimerítő memorandumban ismertette a kormány előtt a magyarországi zsidóság égető problémáit és a nemzeti szervezkedés szükséges voltát.

A kormánynak a memorandumra adandó válasza még ismeretlen előttünk. Az erdélyi, délmagyarországi és tiszántúli zsidó nemzeti szövetségek részéről most dr. *Tomaschoff* Bertalan és dr. *Gábor* Dezső Budapestre utaztak, hogy a kormány válaszát átvegyék. A kormány felfogására máris mutat *Jászi* Oszkár nemzetiségi miniszter távirata.

Amáramarosszigeti Zsidó Nemzeti Tanács megalakulása alkalmából ugyanis dr. *Blank* Illés, a tanács elnöke az aggodalmaskodók megnyugtatóására a következő táviratot intézte *Jászi* Oszkár miniszterhez:

„Aggodalmaskodók kedvéért kértem, hogy itteni zsidó nemzeti tanács felállításának jogosultságát elismeri, vagy sem.”

A miniszter válasza ez volt:

„Zsidó nemzeti tanács felállításának jogosultságát elismerem.

Jászi.”

Jászi miniszter válaszát a kormány álláspontjának kell tekintennünk, annál is inkább, mert hiszen *Buza Barna* miniszternek ismert nyilatkozatával ez a második eset, hogy a népkormány hivatalosan is elismerte a zsidó nemzeti szervezkedés jogosságát és szükségességét.

HIREK

Héber tanfolyam Kolozsváron. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Kolozsváron héber tanfolyamot nyitott, melynek vezetője *Deutsch Simon* palesztinai nyelvtanár. A tanfolyamon igen sokan vesznek részt.

Désen „Kadima” egyesület alakult. A dési zsidó fiatalság *Kadima* név alatt egyesületet alakított, mely a zsidó nemzeti eszme jegyében működik s hivatalosan csatlakozott az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséghez. Az egyesület élén *Majrovits Lipót* elnök áll s vezetésében ifj. *Majrovits Jakab*, *Rosenzweig Vilmos* és *Lipót*, *Feuerstein Sándor*, *Frank Béla*, *Weisz Adolf* és *Henrik* vannak benn.

A bethleni Hatikva egyesület gyűlése. Az erdélyi zsidóság nemzetiségi mozgalma kapcsán a fiatalság is megmozdult és Erdélyben máris több ifjúsági egyesület alakult. A bethleni ifjúság *Hatikva* címmel alakította meg ifjúsági egyesületét, melynek elnöke *Nagyfaludi Marcell*, díszelnöke dr. *Vámos Jenő*, tisztikara pedig a következő: *Mark Rózsika* alelnök, *Davidsohn Margit* és *Diósi Sári* titkárok, *Farkas Rudolf* jegyző, *Groszmann Gizike* pénztárnok, *Herskovits József* ellenőr. Az ifjúsági egyesület céljai: 1. A cionizmus terjesztése. 2. A zsidó szellem fejlesztése. 3. Jótékonyág gyakorlása. Az egyesület e hó 22-én gyűlést tart.

Zsidó nemzeti képviselők a nyitrai Nemzeti Tanácsban. Nyitarról jelentik, hogy az ottani Nemzeti Tanács, mely a különböző nemzetiségű lakosságból alakult, dr. *Klein Dezső* főrabbit és *Neumann Emilt*, mint a zsidó nemzetiségű polgárság képviselőjét választották be. Ehhez a hírhez nem kell kommentár. Sajnos, Magyarországon még ott tartunk, hogy csodálkoznak azon, ha a zsidó, mint zsidó szerepel a közéletben. A nyitrai esetet az új idők örvendentes jelének kell tekintsük.

Az „*Ezra*” zsidó főiskolai hallgatók egyesülete f. hó 21.-én szombaton este 6 órakor *Ferencz József* út 21. sz. alatti helyiségében felolvasó ülést tart a következő programmal: 1. A cionizmus a világpolitikában. Előadást tartja: *Dr. Blau Pál*. — 2. Eszmecsere a keletmagyarországi zsidóság politikai állásfoglalásáról. Bevezeti *Marton Ernő*. Érdeklődőket szívesen lát az *Elnökség*.

ÜZENETEK.

Zsidó egyesületek! Az „Uj Kelet” kéri az összes zsidó egyesületeket, hogy címüket és tagjaik számát közöljék vele.

Olvassuk a

Zsidó Szemlét

a Magyarországi Cionista Szervezet hivatalos lapját

Szerkesztőség: Deák F.-u. 11., 1. em.

Kiadóhivatal: Egyetem-utca 3. szám.

Egyes szám ára 60 fillér.

Előfizetni lehet egy évre: 30 korona.

Fél évre: 15 korona.

Szerkesztik:

Székel Béla és Marton Ernő.

Kiadja:

Schwartz Ignác.

Polgári Takarékp. Részvénytársaság Kolozsvár, Unio-utca 3.

Érdekközösségben az Egyesült Budapest-Fővárosi Takarékpénztárral. □□

Elfogad betéteket legmagasabb kamatozás mellett. Finanszíroz minden vállalkozást.

Alaptőke és tartaléktőke 2 millió korona

Értesítés!

Tisztelettel értesítem a közönséget, hogy a kóser szalámi-gyár újabb megnyílt az orth. izraelita főrabbi ur felügyelete alatt és a mai naptól kezdve mindenféle kóser szalámi és füstölt-hus áru a gyár helyiségében, *Kádár-utca 7. sz* alatt nagyban kapható. — Ugyanitt lehet kóser husokat füstöltetni.

Tisztelettel:

Winkler,

kóser szalámi-gyáros.

Weisz Szigfrid

kalap és
uri divat
áruháza

Wesselényi Miklós-u. 6.

BOROS PAPIRKE-
RESKEDÉS
KOLOZSVAR

WESSELÉNYI M-U. 2. TELEFONSZÁM: 1083.

Nagy választék mindenféle naptárakban. Ügyvédi határidő-naplók. Nyomatványok csinos kivitelben készíttetnek. **Névjegyek 10 perc alatt.**